SÄLLSKAPET

SAN MICHELES VÄNNER

MEDLEMSBLAD 1/98

Jubileumsnummer

Välkommen till Medlemsbladet!

Sällskapet San Micheles mer än 250 Vänner återfinns över hela landet. Vännernas antal ökar på ett glädjande sätt. Styrelsen har ofta anledning påminna sig personligheterna bakom namnen i medlemsförteckningen. San Michele, Capri, ja hela Italien famnas av många olika erfarenheter, temperament och uttrycksformer. Följdfrågan blir då hur denna unika resurs på bästa sätt ska kunna förvaltas.

Det gemensamma är grogrund för stimulerande och skapande glädje. Man är mans gamman, säger Havamal. Men i det massmediala bruset blir det allt svårare att utskilja det som förenar. Man måste anstränga sig både när man talar och när man lyssnar och Vännerna behöver bli mer synliga.

Framför dig ligger nu första numret av Vännernas nystartade medlemsblad. I fortsättningen kommer det att nå dig åtminstone två gånger om året. Förhoppningen är att du ska öppna varje nytt nummer med förväntan.

Det finns åtskilligt att berätta om. I Stockholm ordnar Vännerna varje år sex till åtta sammankomster med italiensk anknytning där både själen och gommen får sitt. Exempel på större begivenheter är förra årets hundraårsfirande av Villa San Micheles tillkomst med en konstutställning där mångsidiga Capristipendiater visade sig på styva linan. Detta år firas Vännernas trettioåriga tillvaro och i början på nästa år uppmärksammas halvsekeldagen av Axel Munthes död. Sådant föranleder både kulturella och konstnärliga utblickar och djupdykningar.

Medlemsbladet vill bidra till att öka gemenskapen medlemmar emellan oberoende av bostadsort. Den ambitionen förutsätter mångas medverkan. Därför ser vi fram mot bidrag. På arbetsplatserna är det vanligt med särskilda förslagslådor. Vi kommer att snickra en sådan för medlemsbladets räkning. Till den välkomnar vi alla slags bidrag inte minst förslag till regionala aktiviteter som kan uppmärksamma och stödja verksamheten på Villa San Michele nere i vackra Anacapri.

Styrelsen

Varför och Hur bildades Sällskapet San Micheles Vänner?

av Gunnar Strokirk

Ett exemplar av Axel Munthes "Boken om San Michele" från 1930 stod i en bokhylla i mitt föräldrahem. Mamma Kerstin berättade för sin knappt läskunnige men vetgirige son om den märklige doktorn och hans skapelse på Capri - San Michele - som han kallade "den skönaste platsen på jorden".

När jag kom upp i tonåren och själv kunde läsa, trollbands jag av Axel Munthes fängslande berättarkonst och den mystik, som förde mig in i en värld där gränserna suddades ut mellan dikt och verklighet. Längtan att någon gång få komma till denna sagoö låg latent. Mitt musikintresse siktade in sig på att studera den capresiska folkmusiken.

Men så någon gång på 60-talet anträddes den första resan. Resan var exakt så underbar som jag hade drömt om. Denna fantastiska utsikt över Neapel-golfen, sfinxen, Medusahuvudet som Munthe fann på havsbotten vid Bagni di Tiberio. Var det dikt eller verklighet - jo exakt på gränsen mellan att vara och att drömma.

Varje eftermiddag, vid femtiden, samlades den svenska kolonin utanför Foresterian. Där höll Josef Oliv hov. Han hade avgått som intendent och efterträtts av Pierre Berggren men han bodde kvar i Villan. Det är Josef Oliv vi har att tacka för att han skapat detta hem för svenska författare, konstnärer, musiker och vetenskapsmän. Och som han berättade - de som läst hans bok Vägen till San Michele förstår vad jag menar. Hans berättarförmåga stod i paritet med hans lätthet att skriva och han trollband oss med sina historier - även de i gränsområdet mellan dikt och verklighet.

Vi blev så sammansvetsade, att vi alla kom överens om att träffas igen när vi kom hem. Det var första fröet till vår förening. Det andra fröet var flygeln (pianot) i kapellet. Alla pianister, som varit där, utdömde instrumentet som obrukbart. Men hur skaffa ett nytt? Stiftelsen hade inga pengar för detta ändamål. Men eftersom jag själv älskar musik låg det mig varmt om hjärtat att få en ny flygel till kapellet.

Jag talade med Pierre och föreslog att vi skulle bilda en vänförening. Jag fick listor på gäster från de senaste åren och skrev ett upprop och föreslog att vi under angenäma former skulle samlas i Von der Lindeska Valven i Gamla Stan den 15 september 1968. Det kom ett 60-tal glada människor

och vi hade kolossalt roligt. Efter några glas vin släppte mina hämningar.

Jag frågade om vi skulle bilda Sällskapet San Micheles Vänner. Svaret blev ett rungande "Jaaa". Efter att beslutet klubbats sade jag att vår första uppgift var att inköpa en ny flygel till San Michele. Vill ni hjälpa till med det? frågade jag. Det blev ett nytt "Jaaa".

Jag hade samrått med Berggren och kunde presentera ett förslag till styrelse. Förslaget bestod av Stina Siberg, Bertil Heddelin och Holger Frykenstedt. Själv valdes jag till ordförande - och min främsta merit kanske var min eldsjäl.

Hur gick det med flygeln? Jo, efter drygt ett år skickade vi ca 35 000 kronor till Pierre Berggren som hade hittat ett bra begagnat instrument i Neapel. Flygeln köptes och transporterades till kapellet. Och musiklivet kunde blomstra upp. Och kapellets konserter betydde mycket för samvaron med den fasta befolkningen. Det var många italienare, som kom och lyssnade. Jag minns en gång när det gick snett. För att glädja italienarna spelade vi som extranummer ett stycke av G. Puccini "I Crisantemi". I stället för att applådera reste sig samtliga italienare och lämnade kapellet under tystnad. Efteråt fick jag höra att Crisantemi (krysantemum) är italienarnas begravningsblomma. Så kan det gå och vi gjorde aldrig om försöket.

Vi hade roligt på våra möten. En gång visade oss hovfotograf Bentsson på Kungliga Slottet sina bilder från de kungliga besöken på Capri, en annan gång berättade Inga och Curt Munthe sina minnen. Holger Frykenstedt berättade på ett av våra möten om Ehrensvärds resor i Italien m.m.

Efter 21 år som ordförande efterträddes jag av Hans Lepp, som blev den förste ordförande som behärskade det italienska språket och han var i övrigt mycket lämpad att leda föreningen.

Avslutningsvis vill jag vädja till er alla att komma på våra möten och engagera er aktivt. Vi har ett enastående arv att förvalta.

En hälsning från Capri och San Michele

Kära vänner,
När dess rader skrivs har vi avverkat nio av våra tolv sommarkonserter, augustihettan ligger tung över oss och inte ens mina morgondopp klockan sju i Marina Grande känns uppfriskande. I morse var fyra ur Spaghettioperans ensemble med mig nere och smakade på denna exklusivitet. De gjorde en fantastiskt uppskattad föreställning för 180 sittande och ätande gäster i fredags kväll. (Europa Palace Hotel stod för pastan som var både varm och al dente för alla . En jätteinsats med kypare och kylskåp och spis och allt annat uppburet!)

Månskäran över terrassen, den upplysta Barbarossaborgen, dunkla skyar efter rödskimrande solnedgång över Ischia gjorde inte stämningen sämre. Ja, i år har vi våra konserter uppe på det som en gång kallades "tennisbanan", en terrass nedanför den stora cisternen som förvandlats till en fantastisk utomhusscen med magnifik utsikt, 260 sittplatser fyllda varje fredag sedan början av juni. Vi ser fram emot konsert med Loa Falkman och Bengt Åke Lundin nästa fredag och så har vi ytterligare en svensk kväll i slutet av augusti med Kjell Fageus, MariAnne Häggander och Kerstin Nylander som avslutning på en lång och oerhört uppskattad konsertsäsong.

Utanför mitt fönster bankar muraren Alfredo lite, han skär till marmorn som ska bli golv i våra nya museitoaletter vilket gamla snickarboden här utanför förvandlats till. Det var bedrövliga köer till de gamla toaletterna och nu dubblar vi tillgången.

I lägenheten under vårt kök huserar italienska WWF – som även leder didaktiska vandringar på Barbarossaberget och i augusti ska de har en stjärntittarkväll – just när det brukar vara som mest stjärnfall dvs San Lorenzo-natten den 10 augusti. Och Laura kan varje dag sätta in nya friska blommor i muséet för vi har skaffat oss en "cut flower garden" som ger oss riklig belöning för omsorgerna. Den ligger på solig, avskild plats.

Trädgårdsmästaren Antonio – som fick medalj av HM Konungen i höstas – har gått i pension och ersatts med en brorson Raffaele som skolats av Antonio. Vi har all förtröstan. I våras var vi utsedda till en av Italiens tio vackraste trädgårdar av trädgårdstidningen Gardenia. Välkomna ner och se om ni delar betyget!!!!

Er

Anne-Marie Lundqvist

Tjugo år med San Michele

av Professor Ingvar Holm

Idag när jag vet något om Capri och San Michele är jag häpen (och kanske lite skamsen) över att det dröjde så länge. 1975 var första gången. "Det var på Capri vi mötte varandra", hängde som en lykta för förbjuden infart. Jag såg Capris puckliga rygg från Neapels redd, hörde talas om Josef Oliv och fick rapporter om ett egendomligt kulturreservat, men kom aldrig dit.

År 1975 berättade Claes Schaar – mitt livs mest ovulgäre vän – om de unika arbetsförhållanden, som han hade mött på San Michele. Det lät betryggande. Jag packade genast. Det var samma år som Marilù och Levente Erdeös kom dit som husmor och intendent. Sen dess har jag arbetat på San Michele ett antal månader. Ingen bok eller forskningsrapport har tillkommit under de tjugo åren, som inte i väsentliga delar har skrivits på Capri. Att San Michele för mig är en livsstil, outbytbar som arbetsplats, är Marilùs och Leventes förtjänst.

På San Michele lever man i den svenskaste av miljöer, framvuxet ur det svenska nittiotalet med allt vad årtiondet hade av storsvenska gester, historiens skrönor och munter exotism. Puck Munthe var nästan årsbarn med alla de svenska nittiotalsdiktarna. Det bygge som han skänkte svenska folket är Hans Alienus hus. Men samtidigt är grunden lagd på Capri, den mest internationella av öar, där under årtusenden ett oräknat antal drömmare, diktare och dagdrivare från världens länder levt sig till rus, lycka och samvetskval.

På San Michele är det aldrig ofint att stänga dörren omkring sitt skrivbord. Och när man en dag, en timme eller en vecka senare känner att nu behöver man människor, så finns de där, snabba samtal finns om hörnet, precis som vid Roms fontäner. Man möter medgäster på terrasserna och i vinodlingen och erfar att man inte är ensam om att det just idag är svårt att skriva eller måla. Man smiter in på en konsert i kapellet där ett vandrande världsnamn häckar med sin cembalo. Och smiter ut igen för man kommer på något, som man inte vill undanhålla sitt manuskript.

En kväll utanför favoritkrogen kom Marilù ut i trappan och undrade om vi inte ville komma in. Där satt en hidalgo från Spanien, tidigare professor i Madrid, han hade rymt från Francoregimen. Jag kände mycket väl hans namn och hade läst flera av hans böcker. Det var den tidens mest klarvakne

läsare av Don Quijote. Han hade hus och vingård i Caprile. En annan kväll fanns där en briljant konversatör. Hans imponerande humanistiska bildning bar han lätt som en fjäder. Ingen kunde på diktionen avgöra vilket av världsspråken som var hans modersmål. Om honom sades det att han hade en syster som var kulturminister i ett östeuropeiskt land och att han själv troligen var ett stort namn inom internationell vapenhandel.

På Capri skrev jag Industrialismens scen – ur revolutionernas och varumässornas teaterhistoria. Jag redigerade de två loggböckerna *Miranda – på kryss genom Östersjökulturen* och *Häxan Sycorax – sången om Västerhavet* som i samlad upplaga heter *Segla med Stormen*. Lockad av distansen till föremålet skrev jag min Österlenbok – om vackra stenar och andra sällsamma ting. Och sedan forskningen låg redovisad på disketter utformade jag där nere viktiga delar av *Politik som teater* och *Såsom i en spegel – diktare som målar*. Därtill kommer uppsatser, publicerade på olika håll och en fortlöpande forskning i Capris egna arkiv om de ryska emigranternas lilla revolution året 1910 mot vännen och revolutionären Lenin.

Under dessa årtionden har San Michele varit ett äventyr, ett hemlighetsfullt bollspel utan skrivna regler. Blott en riktlinje har varit given: Man skall alltid spela med höga lyror. Atmosfären var sådan att man använde nittio procent av sin vakna tid vid arbetsbordet och efteråt mindes man det hela blott som en lycklig dag under ett skollov om sommaren.

Ur Gideon Gerhardsson och Ingvar Holm: Vänbok till Marilù och Levente Erdeös (1995)

Promenad i Minnenas Trädgård

av författaren Teddy Gummerus

Jag var sjutton år, det var i mitten av femtiotalet, solen stod het över Neapelgolfen, nere vid kajen vred sig de vita Capri-båtarna i sina förtöjningar när havets tunga loja dyningar rullade in mot kajskoningen.

Vi hade tagit 240:ans buss ner från Posillipos pinjekrönta höjder, min far och jag, för att göra resan ut till Capri. För mig den första av många resor ut till den förtrollande sagoön.

Ur soldiset framträdde öns klippiga formationer. Jag stod där på däck med mitt arranciataglas i handen och tankarna gick till min morfar som kom hit för att bosätta sig i Positano för många år sedan. Och jag kände en saknad efter den ryske patriarken Don Michele som jag aldrig tillåtits glädjen att träffa.

Capri-kajens myller av hotellchaufförer, försäljare och fiskarguider som ville locka till ett besök i Blå Grottan, lämnade vi snart bakom oss. Den lilla blå bussen sökte sig i mitt tycke alltför snabbt och ivrigt signalerande uppför den slingrande vägen med sina hissnande avgrunder, upp mot Anacapri.

För mig var den korta promenaden från piazzan till San Michele som att gå i en dröm, en blomsterdraperad, palmsusande overklighet där också de jamande katterna tycktes mig höra till Alice i Underlandets märkliga värld. I foresterian togs vi emot av Josef Oliv, Katarina och Ulrika, som då var något av San Micheles mänskligt varmt klappande hjärtan. Ensam strövade jag genom museets fantasieggande rum, ut i trädgården och vid Sfinxen blev jag stående och där såg jag den medelhavssnabba natten sänka sitt sammetssvarta dok över Vesuvius, Sorrentohalvön och de glittrande ljusen i Neapel. Våra strövtåg runt ön var många, ibland mödosamt klättrande och ofta avslutade på någon av Anacapris restauranger.

San Michele kom med sin mystik, sina djupa stämningar och sin säregna dramatik, att få en särskild plats i mitt hjärta. Jag var en romantisk yngling med många drömmar och allt detta talade till mig, sjöng inom mig som en djup och vemodig napolitansk canzone. En sång som ännu mer än fyrtio år senare kan få mitt inre att vibrera.

Och aldrig har jag glömt den heta eftermiddagen när jag, sittande vid ett bord på Capris piazza fick lyssna till min store författaridol

Graham Greens samtal med min far, en författare vars bok *Brighton Rock* gjort ett outplånligt intryck på mig.

Många år senare går jag en vårdag under allén av knotiga björkar mot en vit stenmur, krönt med svartglaserat tegel, smidesgrindar och en vit huvudbyggnad i tre våningar, flankerad av två nästan rektangulära flyglar. Jag blir stående där på den stensatta gårdsplanen till Hildasholm. Furor och granar, höga toppiga enar och en stämning som påminner så starkt om den på San Michele. Ett San Michele inbäddat i det mest svenska landskap av alla – i Leksand, Dalarnas hjärta. Nedanför breder Siljan ut sig, med vinterns is nyss uppbruten har den ingen likhet med Neapelgolfen och ändå....

Ett ögonblick blundar jag och bland häckar, vita Rugerosa rosor och humleöverväxta spaljéer tror jag mig höra det svaga sorlet av en fontän och för min inre blick tycker jag mig se dem vandra i trädgården. En Erik Axel Karlfeldt, är det inte Ottilia Adelborg som sitter där borta på en stenbänk och visst är det väl Hugo Alfvén som gnolande hand i hand med Marie Kröyer strosar bland de prunkande rabatterna. Karin Larsson och Emma Zorn går arm i arm i parasollets skugga medan makarna Carl och Anders läppjar på sin punsch. Det knastrar i gruset, trumpeter blåser fanfar och de kungliga limousinerna kör fram.

Citat ur Ellen Lundberg-Nybloms bok "Från Fyrisån till Capris klippor" där hon skildrat sitt första besök på Capri år 1889:

".....slutligen voro vi framme vid Capris hamn, och där stod doktor Munthe och tog emot oss. Jag kände genast igen honom....Och därmed inleddes en nära månadslång, underbar solljustillvaro – antagligen likadan som många andra upplevat på denna trollska ö, där man glömmer livet, och där dagarna glida förbi likt pärlor på ett skimrande silkessnöre...."

Bokrecension

Boken *Lady Victoria* av Alf Norderyd (Förlag Klippan, 1997) är en annorlunda och underhållande bok om Drottning Victoria och Axel Munthe och om deras förtroliga vänskapsförhållande på Capri.

Författaren är också journalist och under en vistelse på Villa San Michele såg han inskriptionen (på franska) *Vilja Veta Kunna Tiga.* Då bestämde han sig för att skriva romanen som utspelar sig på Capri under en trettioårsperiod – från slutet av 1800-talet till 1927-28.

Med stor fantasirikedom skildrar Alf Norderyd – ibland mycket initierat och detaljerat – intressanta aspekter och karaktärsdrag i såväl Drottning Victorias som Axel Munthes personlighet. Vi lär t.o.m. känna Munthes hundar på ett sympatiskt sätt. Vi får ta del av Munthes barskhet och stränga förmaningar men samtidigt den varma förtrolighet som växer fram i en djup vänskap. Första gången Lady Victoria – vilket hon kallas på Capri även sedan hon blivit drottning – vistas på Capri blir de bundsförvanter i bekämpningen av småfågeljakten som pågår vår och höst på Barbarossaberget. Ömsesidig tillit med många bekännelser präglar deras djupa vänskap men samtidigt värnar båda om sin integritet.

Ett av deras gemensamma intressen är musiken som de njuter av tillsammans. Ett annat är Lady Victorias hälsa. Munthe kommer hela tiden med förmaningar och glada tillrop för att hon skall sköta sin försämrade hälsa. Hon får inte ge efter och måste till exempel dricka massor av citronvatten och gå långa promenader.

Norderyd skildrar också på ett fantasifullt sätt hur Kejsar Tiberius roade sig i grottorna. Vi får lära känna Vladimir Uljanov, mer känd under hans revolutionära täcknamn Lenin. Vi får följa med i Axel Munthes segeljakt "Lady Victoria" ön runt med en fyramannabesättning.

För alla Caprivänner är boken en underhållande och trevlig läsning med en del överraskningar som lockar till skratt. Den är skriven på ett övertygande och trovärdigt sätt och rekommenderas å det allra varmaste.

Agneta Nordgren

Vi hälsar er välkomna till följande sammankomster under hösten 1998:

5 SEPTEMBER

Utflykt till Hildasholm i Leksand

- den vackra gården i Karolinerstil, som Dr Axel Munthe gav sin hustru Hilda Pennington-Mellor i morgongåva. Huset har genomgått en fullständig renovering och visas orört sedan familjen bodde där om somrarna. Som San Michele, ett levande hem med antikviteter och konst och med en vacker, spännande parkanläggning.

Avresa kl. 08.30 från Odenplan (mitt emot kyrkan) med abonnerad buss, beräknad hemkomst 19-19.30.

Kostnad för bussresa 250:-, tillkommer kostnad för lunch. Det finns platser kvar!

15 SEPTEMBER

30-års-jubileum på Italienska Kulturinstitutet kl. 18.00

Hälsningsanförande
Sällskapets grundare, direktör Gunnar Strokirk, berättar.
Musikalisk underhållning av Gunnar Strokirk, violin och Gustav Asplund, piano.
"I Mastro Vincenzos vingård" uppläsning ur boken om San Michele av Professor Pontus Hellström.
Italiensk buffé, inkl. bordsvatten, ev vin medtages, dock ej rött.
Kostnad 130:-

1 DECEMBER

TCO:s restaurang, Grev Turegatan 33, kl. 18.00

Professor Jan Wallinder, som, som ung arkitektstipendiat vid Rominstitutet fick i uppdrag att mäta och göra ritningar av San Michele vid övertagandet, berättar tidiga minnen och visar bilder.

Italiensk buffé, inkl. bordsvatten. Ev vin medtages.
Kostnad 130:-

Bindande anmälan om deltagande 15 september och 1 december görs senast en vecka innan respektive möte till Maj Hagetoft. Betalning vid ankomsten. Någon ytterligare inbjudan kommer inte att sändas ut.

VARMT VÄLKOMNA!

Sällskapets styrelse fram till årsmötet i april 1999:

Barbro Löfgren	ordförande	08-661 45 82
Agneta Nordgren	vice ordförande	08-611 44 61
Maj Hagetoft	sekreterare	08-38 74 38 (även fax)
Hans Engman	kassör	08-765 12 34
Gideon Gerhardsson		08-84 18 85 (även fax)
Inez Hagbarth		08- 662 19 68
Yvonne Frykberg	suppleant	08-660 22 93
Hans Lepp	suppleant	08-715 58 84

Sällskapets adress: c/o Hagetoft
Maltesholmsvägen 153
165 62 Hässelby

Har du något trevligt minne från San Michele eller något annat att berätta som kan intressera våra medlemmar så hör av dig!

Nästa nummer utkommer i mitten av januari 1999.